

Global Code of Ethics for Tourism

For Responsible Tourism

Општи етички кодекс у туризму

UNITED NATIONS

UNWTO

ПРЕАМБУЛА

Ми, чланови Свјетске туристичке организације (WTO), окупљени на Генералној скупштини уСантиагу, Чиле, првог дана октобра 1999. године,

Потврђујемо циљеве постављене чланом 3. Статута Свјетске туристичке организације, свјесни "одлучујуће и централне" улоге ове Организације, признате од стране Генералне скупштине Уједињених нација, у промоцији и развоју туризма, с обзиром на допринос привредном развоју, међународном разумијевању, миру, напретку и универзалном поштовању и очувању људских права и основних слобода за све, без обзира на расу, пол, језик и вјеру.

Чврсто вјерујући да, кроз директне, спонтане и непосредне контакте које подстиче између људи и жена различитих култура и начина живота, туризам представља виталну снагу мира и фактор пријатељства и разумијевања међу људима широм свијета.

У сагласности са начелом о усклађивању заштите природног окружења, привредног развоја и борбе против сиромаштва на одржив начин, како су то формулисале Уједињене нације 1992. године на "Земаљском Самиту" у Rio de Janeiro-у, изразиле у Агенди 21, усвојеној том приликом.

Узимајући у обзир брз и континуирани раст, прошли и очекивани, туристичке активности, било из разлога одмора, посла, културе, религије или здравља и њено снажно дјеловање и позитивно и негативно, на окружење, привреду и друштво и емитивних и рецептивних земаља на локалне заједнице и домаће становништво, као и на међународне односе и трговину.

С циљем промовисања одговорног, одрживог и универзално прихватљивог туризма у оквиру права свих лица да користе своје слободно вријеме за одмор или путовање, уз поштовање избора друштава свих људи.

Али увјерени да свјетска туристичка привреда у цјелини може много постићи радећи у окружењу које фаворизује тржишну економију, приватну иницијативу и слободну трговину и које служи оптимизацији њених благотворних ефеката на стварање богатства и запослености.

Такође чврсто увјерени да, осигуравањем једног броја принципа и одређеног броја правила којих се придржава, одговорни и одрживи туризам није ни у ком случају инкомпатибилан са растућом либерализацијом услова који владају трговином услугама, под чијим окриљем предузећа овог сектора раде, и да је могуће ускладити у овој дјелатности економију и екологију, окружење

и развој, отвореност према међународном тржишту и заштиту друштвеног и културног идентитета.

Узимајући у обзир да, уз овакав приступ, сви учесници у развоју туризма — државна, регионална и локална администрација, предузећа, пословна удружења, запослени у овом сектору, невладине организације и органи свих врста која припадају туристичкој привреди, као и локалне заједнице, медији и сами туристи, имају различите али и међуозависне одговорности у појединачном и друштвеном развоју туризма и да ће формулације њихових појединачних права и обавеза допринијети остварењу овог циља.

Посвећени, сагласно циљевима којима тежи и сама Свјетска туристичка организација од усвајања резолуције 364 (XII) на својој Генералној скупштини 1997. године (Истанбул), промовисању истинског партнерства између јавних и приватних судионика у развоју туризма, и желећи да видимо како се проширује партнерство и сарадња те врсте, на отворен и уравнотеже начин, на односе између емитивних земаља и земаља домаћина и њихових туристичких привреда.

Надовезујући се на Декларацију из Маниле 1980. године о Свјетском туризму и о Друштвеном утицају на туризам из 1997. године, као и на Правилник и Кодекс у туризму, усвојене у Софији 1985. године под окриљем WTO-а.

Али вјерујући да би ови инструменти требали бити допуњени скупом међуозависних принципа за њихово тумачење и примјену, на којима би учесници у развоју туризма требали обликовати своје понашање на почетку двадесет првог вијека.

Користећи, за потребе овог инструмента, дефиниције и класификације примјењиве на путовања, а посебно појмове "посјетилац", "турист" и "туризам", како је усвојено на Међународној конференцији у Ottawa, одржаној од 24. до 28. јуна. 1991. године и одобрено 1993. године од стране Комисије за статистику Уједињених нација на њеној двадесет седмој сједници.

Упућујући посебно на сљедеће инструменте:

- Универзалну декларацију о људским правима, од 10. децембра 1948. године;
- Међународни споразум о економским, социјалним и културним правима, од 16. децембра 1966. године;
- Међународни споразум о грађанским и политичким правима, од 16. децембра 1966. године;
- Варшавску конвенцију о зрачном промету од 12. октобра 1929. године
- Чикашку конвенцију о међународном цивилном авиопромету од 07. децембра 1944. године, иу вези са њом, Токијску, Хашку и Монтреалску

конвенцију;

- Конвенцију о царинским олакшицама у туризму, од 04. јула 1954. године и Протокол који се односи на ову Конвенцију;
- Конвенцију која се односи на заштиту свјетске културне и природне баштине, од 23. новембар 1972. године;
- Декларација из Маниле о свјетском туризму, од 10. октобра 1980. године;
- Резолуцију са шестог засједања Генералне скупштине (WTO) Софија којом се усваја правилник и Кодекс у туризму, од 26. септембра 1985. године;
- Конвенцију о правима дјетета, од 20. новембра 1989 године;
- Резолуцију са деветог засједања Генералне скупштине WTO-а (Buenos Aires) која се посебно односи на олакшање услова путовања и безбједност туриста, од 04. октобра 1991. године;
- Декларација из Рија о окружењу и развоју, од 13. јуна 1992. године;
- Општи споразум о трговини услугама, од 15. априла 1994. године;
- Конвенцију о биодиверзитету, од 06. јануара 1995. године;
- Резолуцију са једанаестог засједања Генералне скупштине WTO-а (Kairo) о превенцији организованог секс туризма, од 22. октобра 1995. године;
- Штокхолмску декларацију, од 28. августа 1996. године, против комерцијалне сексуалне експлоатације дјете;
- Декларацију из Маниле о друштвеном утицају туризма, од 22. маја 1997. године;
- Конвенције и препоруке које је усвојила Међународна организација рада у области колективних уговора, забране принудног рада и рада дјете, заштите права домаћег становништва и подједнаког третмана без дискриминације на радном мјесту;

Афирмишемо право на туризам и на слободу туристичких кретања,

изражавамо нашу жељу да промовишемо један правичан, одговоран и одржив свјетски поредак у туризму, чије користи ће подијелити сви сектори друштва у контексту једне отворене и либерализоване међународне економије и свечано усвајамо, у складу са овим циљевима, принципе **ОПШТЕГ ЕТИЧКОГ КОДЕКСА У ТУРИЗМУ**.

НАЧЕЛА

Члан 1.

(Допринос туризма узајамном разумијевању и поштовању између народа и друштва)

- (1) Разумијевање и унапређење етичких вриједности заједничких људском роду, као и усмјерење ка толеранцији и поштовању разноврсности вјерских, филозофских и моралних увјерења, су основ и посљедица одговорног туризма; учесници у развоју туризма и сами туристи требали би да поштивају друштвену и културну традицију и обичаје свих људи, укључујући мањине и домородачко становништво, и да признавају њихову вриједност;
- (2) Туристичке активности требале би да буду вођене у складу са карактеристикама и традицијом регије и земаља домаћина, а у складу са њиховим законима, навикама и обичајима;
- (3) Представници локалних заједница, с једне стране, и локални стручњаци, с друге стране, требали би међусобно да сарађују и поштивају туристе који их посјећују, и упознају њихов начин живота, укусе и очекивања; образовање и обука који се пружају стручњацима, требају да допринесу гостољубивој добродошлицы;
- (4) Задатак власти је да обезбједи заштиту туриста и посјетилаца и њихове имовине; оне морају посветити посебну пажњу безбједности страних туриста због могуће посебне осјетљивости; оне требају да олакшају увођење специфичних начина информисања, заштите, осигурања и помоћи у складу са њиховим потребама; било какви напади, отмице или пријетње туристима или радницима у туризму, као и намјерно уништавање туристичких објеката и културне или природне баштине, требају да буду оштро осуђени и кажњени, у складу са њиховим државним законима;
- (5) Током путовања, туристи и посјетиоци не смију да чине никакве криминалне радње или било које радње које се сматрају криминалним према законима земље коју посјећују, као и да се суздрже од било каквог понашања које би локално становништво могло да осјети као увредљиво или штетно, или које оштећује локално окружење; од било какве незаконите трговине дрогом, оружјем, антиквитетима, заштићеним врстама и производима које су опасне или забрањене државним прописима;
- (6) Туристи и посјетиоци имају одговорност да се упознају, чак и прије свог поласка, са карактеристикама земаља које се припремају да посјете; они морају да буду свјесни здравственог и безбједносног ризика својственог сваком путовању ван њиховог уобичајеног окружења, те да се понашају на такав начин да максимално умање ове ризике;

Члан 2.

(Туризам као средство индивидуалног и колективног испуњења)

- (1) Туризам, дјелатност најчешће повезана са одмором и релаксацијом, спортом и приступом култури природи, треба да буде планиран и спроведен као примарно средство за појединачно и групно испуњење; када се обавља довољно отворено и без предрасуда, он је незамењив фактор самообразовања, узајамне толеранције и учења о легитимним разликама између народа и култура и о њиховој разноврсности;
- (2) Туристичке активности морају поштовати једнакост мушкараца и жена; оне требају да промовишу људска права и, посебно, индивидуална права најосјетљивијих група, посебно дјеце, старијих, хендикепираних, етничких мањина и домородачког становништва;
- (3) Експлоатација људских бића у било којој форми, нарочито сексуалној, посебно кад се односи на дјецу, у супротности је са фундаменталним цијевима туризма и представља негацију туризма; с тим увези, у складу са међународним правом, против ње се треба енергично борити у сарадњи са свим заинтересованим државама и кажњавати је, без уступака, од стране државних законодаваца како земаља које се посјећују тако и земаља из којих потичу починиоци ових дјела, чак и када су у иностранству;
- (4) Путовање у сврху вјере, здравља, образовања и културе или језичне размјене су посебно корисни облици туризма, који заслужују подршку;
- (5) Увођење у планове образовања предавања о вриједности туристичке размјене, њеном економском, социјалном и културном доприносу, а такође и о њеним ризицима, треба се подстицати;

Члан 3.

(Туризам, фактор одрживог развоја)

- (1) Сви учесници у развоју туризма требају да чувају природну средину/околину, у циљу достизања стабилног, континуираног и одрживог привредног раста, усклађеног са правичним задовољавањем потреба и тежњи садашње и будућих генерација;
- (2) Сви облици развоја туризма који су корисни за очување ријетких и драгоцијених ресурса, посебно воде и енергије, као и за избјегавање, колико је то могуће, производње отпада, требају да добију приоритет и да буду подстакнути од стране државних, регионалних и локалних власти;
- (3) Равномјерно распоређени токова туриста и посјетилаца у времену и простору, посебно оних који су резултат годишњих одмора и школских распуста, и још равномјернија расподела одмора, потребни су, да би се смањило притисак

туристичке активности на околину и повећао њен користан утицај на туристичку привреду и локалну економију;

(4) Туристичка инфраструктура треба да буде тако осмишљена, а туристичке активности програмиране, да штите природну баштину сачињену од екосистема и биодиверзитета и да чувају угрожене дивље врсте; учесници у развоју туризма, а посебно туристички радници, требају да се сложе око увођења ограничења или забрана својих активности када се оне спроводе у посебно осјетљивим областима: пустињама, поларним или високо-планинским подручјима, приобалним подручјима, тропским шумама или мочварама, повољним за стварање резервата природе или заштићених подручја;

(5) Туризам, у природи и екотуризам су признати као посебно корисни за побољшање и унапређење положаја туризма, јер осигурава поштовање природне баштине и локалног становништва и усклађени су са укупним капацитетима подручја.

Члан 4.

(Туризам, корисник културне баштине човјечанства који доприноси њеном унапређивању)

(1) Туристички ресурси припадају заједничкој баштини човјечанства; заједнице на чијој територији се они налазе имају посебна права и обавезе према њима;

(2) Туристичка политика и активности требају се водити са поштовањем за умјетничко, археолошко и културно наслеђе, требају се заштитити и пренијети будућим генерацијама; посебна пажња треба да се посвети очувању и одржавању споменика, светишта и музеја, као археолошких и историјских локалитета, који морају да буду широко отворени за туристичке посјете; треба дати подршку јавном приступу предметима културе и споменицима у приватном власништву, уз поштовање права њихових власника, као и религиозним здањима, без нарушавања редовних потреба богослужења;

(3) Финансијска средства добијена од посјета локалитетима културе и споменицима требају, барем дјелимично, да буду кориштена за одржавање, заштиту, развој и уљепшавање ове баштине;

(4) Туристичке активности се требају планирати на такав начин да омогуће традиционалним производима културе, заната и фолклора да опстану и унапређују се, а не да изазову њиховоназадовање и стандардизацију.

Члан 5.

(Туризам, корисна дјелатност за земље и друштва домаћина)

(1) Локално становништво треба да буде повезано са туристичким активностима и да судјелује у исправној расподјели економских, друштвених и културних користи

које оне стварају, а посебно у директном и индиректном запошљавању које из њих произлази;

(2) Туристичка политика треба да буде тако примијењена да помаже раст животног стандарда становништва у подручјима које се посјећују и да задовољи њихове потребе; планирање, архитектонски прилаз и управљање туристичким мјестом и смјештајем требају да имају за циљ да их интегришу, у највећој мјери, у локалну економију и социјални миље; када је степен квалификације подједнак, приоритет треба дати локалној радној снази;

(3) Посебну пажњу треба обратити на специфичне проблеме приобалних подручја и острвских територија и осјетљивих руралних и планинских подручја, којима туризам често представља ријетку прилику за развој, насупрот опадању традиционалних економских активности;

(4) Туристички стручњаци, посебно инвеститори, вођени прописима које су донијеле јавне власти, требају да израде студије о утицају њихових развојних пројеката на окружење и природну околину; они такође требају да доставе, с највећом отвореношћу и објективношћу, информације о својим будућим програмима и очекиваним посљедицама и да развијају дијалог о њиховом садржају са заинтересованим становништвом.

Члан 6.

(Обавезе учесника у развоју туризма)

(1) Туристички стручњаци имају обавезу да обезбиједи туристима објективне и истините информације о одредишним мјестима и о условима путовања, пријема и боравка; они требају осигурати да уговорне клаузуле предложене њиховим клијентима буду лако разумљиве што се тиче врсте, цијене и квалитете услуга за које се обавезују да ће извршити, као и новчане накнаде коју ће исплатити у случају једностраног раскида уговора са своје стране;

(2) Туристички стручњаци, онолико колико зависи од њих, требају да воде рачуна, у сарадњи с јавним властима, о безбједности, спречавању незгода, здравственој заштити и исправности хране за оне који траже њихове услуге; исто тако, требају осигурати постојање одговарајућих система осигурања и помоћи; требају прихватити писане обавезе прописане државним прописима и исплатити правичну накнаду у случају непридржавања уговорених обавеза;

(3) Туристички стручњаци требају да допринесу културном и духовном задовољењу туриста и да им, током њихових путовања, омогуће исповиједање њихове вјере;

(4) Власти емитивних држава и земаља домаћина, у сарадњи са заинтересованим стручњацима и њиховим удружењима, требају да обезбиједи постојање неопходних механизма за одштету туристима у случају банкрота

предузећа које је организовало њихово путовање;

(5) Владе имају право, и дужност, посебно када су у питању кризе, да информишу своје држављане о посебним околностима, или чак опасностима, с којима се могу сусрести током својих путовања у иностранство; њихова је одговорност, у сваком случају, за објављивање непровјерених или преувеличаних информација које наносе штету земљама домаћинима и интересима њихових оператора; садржаји препорука о путовањима зато требају бити раније размотрени с властима земаља домаћина и заинтересованим стручњацима; формулисане препоруке требају да буду стриктно сразмјерне озбиљности ситуације и ограничене на географска подручја гдје су настале посебне околности; омакве препоруке требају да буду ограничене или укинуте чим се врате нормални услови;

(6) Штампана, а посебно специјализована туристичка штампа и други медији, укључујући модерна средства електронске комуникације, требају да објављују истините и уравнотежене информације о догађајима и ситуацијама које би могле утицати на токове туриста; они такође требају да обезбиједу правовремене и поуздане информације корисницима туристичких услуга; ове комуникационе и електронске комерцијалне технологије такође треба развијати и користити у ове сврхе; у случају медија, никако не треба промовисати "секс туризам";

Члан 7.

(Право на туризам)

(1) Могућност директног и личног приступа откривању и уживању у свим ресурсима планете представља подједнако право свих становника свијета; растуће свеобухватно учешће у националном и међународном туризму треба се сматрати једним од најбољих могућих израза одрживог раста слободног времена, те на том путу не треба постављати препреке;

(2) Универзално право на туризам мора се сматрати посљедицом права на одмор и слободно вријеме, укључујући разумно ограничење радних часова и плаћене одморе који су загарантовани чланом 24. Универзалне декларације о људским правима и чланом 7. Међународне конвенције о економским, социјалним и културним правима;

(3) Социјални туризам, а посебно асоцијативни туризам, који олакшавају широко распрострањено располагање слободним временом, путовањима и одморима, требају се развијати уз подршку власти;

(4) Породични, туризам младих, студентски, туризам старијих људи и туризам за инвалиде, требају бити подстицани и олакшавани;

Члан 8.
(Слобода туристичких кретања)

- (1) У сагласности са међународним правом и државним законодавством, туристи и посјетиоци требају да имају користи од слободе кретања у оквиру својих земаља из једне државе у другу, у складу са чланом 13. Универзалне декларације о људским правима; требају да имају приступ туристичким и културним локалитетима без подвргавања прекомјерним формалностима или дискриминацији;
- (2) Туристи и посјетиоци требају да имају приступ свим доступним облицима комуникације, интерним и екстерним; требају да имају користи од брзог и лаког располагања локалним административним, правним и здравственим услугама; треба им омогућити да несметано контактирају конзуларне представнике својих земаља, у складу са дипломатским конвенцијама које су на снази;
- (3) Туристи и посјетиоци требају да имају иста права као и грађани земље коју посјећују, у вези с повјерљивости личних података и информација које се односе на њих, посебно када се ти подаци чувају електронски;
- (4) Административне процедуре које се односе на граничне прелазе, било да оне спадају под надлежност државе или произлазе из међународних споразума, као што су визе или здравствене и царинске формалности, требају да буду прилагођене, колико год је то могуће, тако да у највећој могућој мјери олакшају слободу путовања и широко отворени прилаз међународном туризму; споразум између група земаља у циљу усклађивања и поједностављења процедура треба подржавати; специфичне таксе и давања које кажњавају туристичку привреду и подривају њену конкурентност требају се поступно одстранити или кориговати;
- (5) У зависности од економске ситуације у земљама из којих долазе, путници требају да имају приступодређеном износу валуте потребне за њихово путовање;

Члан 9.
(Права радника и предузетника у туристичкој привреди)

- (1) Фундаментална права запослених и самосталних радника у туристичкој привреди и сродим дјелатностима требају да буду загарантована, под надзором државне и локалне администрације и земаља из којих долазе и земаља домаћина, с посебном пажњом која се поклања специфичним ограничењима везаним посебно за сезонски карактер њихове дјелатности, глобалну димензију њиховог привређивања и флексибилност која се често захтијева по природи посла;
- (2) Запослени и самостални радници у туристичкој привреди и сродним дјелатностима имају право и обавезу да стичу одговарајућу почетну и сталну обуку; потребно им је пружити одговарајућу социјалну заштиту; несигурност посла треба

максимално ограничити, а посебан статус, посебно у односу на социјалну помоћ, треба пружити сезонским радницима у сектору;

(3) Било која физичко или правно лице, уколико има неопходне способности или квалификацију, треба имати право да развија своју професионалну дјелатност у области туризма у складу с важећим државним законима; предузетници и инвеститори, посебно у области малих и средњих предузећа, требају да имају право на слободан приступ туристичком сектору уз минимум законских и административних ограничења;

(4) Размјена искустава која се нуди руководиоцима и радницима из различитих земаља, било да су запослени или не, доприноси подстицању развоја свјетске туристичке привреде; ова кретања требају да буду олакшана колико год је то могуће, уз придржавање важећих државних закона и међународних конвенција,

(5) Као незамјењив фактор солидарности у развоју и динамичном расту међународне размјене, мултинационалне компаније у туристичкој привреди не би смјеле искоришћавати доминантну позицију коју понекад заузимају; оне требају избјежавати да постану средство увођења културних и друштвених модела на локалне заједнице, у замјену за слободу у инвестирању и трговини, која треба бити потпуно призната; требају судјеловати у локалном развоју, избјегавајући прекомјерну репатријацију своје зараде или подстицање увоза, чиме умањују свој допринос привреди у коју су укључене;

(6) Партнерство и успостављање уравнотежених односа између предузећа емитивних земаља и земаља домаћина доприноси одрживом развоју туризма и равномјерној расподјели користи од његовог раста;

Члан 10.

(Спровођење начела Општег етичког кодекса у туризму)

(1) Јавни и приватни учесници у развоју туризма требају да сарађују на увођењу ових начела и да прате њихову ефикасну примјену;

(2) Учесници у развоју туризма требају да признају улогу међународних институција, међу којима на првом мјесту *Свјетске туристичке организације* (WTO), и невладиних удружења са компетенцијама у области промовисања и развоја туризма, заштите људских права, окружења и здравља, са дужним поштовањем за општа начела међународног права;

(3) Ови учесници требају исказати своју намјеру да било какве спорове који се тичу спровођења или интерпретације *Општег етичког кодекса у туризму*, упуте на усклађивање непристрасном трећем органу, познатом као Свјетска комисија

THE WORLD TOURISM ORGANIZATION (UNWTO)

is a specialized agency of the United Nations and the only intergovernmental organization that serves as a global forum for tourism policy issues and a practical source of tourism know-how. Its membership includes 154 Member States, 7 Associate Members and more than 400 Affiliate Members representing the private sector, educational institutions, tourism associations and local tourism authorities. UNWTO plays a central role in promoting the development of responsible, sustainable and universally accessible tourism, paying particular attention to the interests of developing countries.

www.unwto.org